

Speak bigly and carry a soft stick:

En fallstudie om desertering inom säkerhetsapparaten under den orangea revolutionen

Ossian Hamberg

UNDK02

Handledare: Johan Matz

Antal ord (exkl. referenslista): 9313

Abstract:

I den här uppsatsen kommer en möjlig förklaring till *varför* säkerhetsstyrkor drabbas av desertering och ordervägran vid fredligt civilt motstånd utforskas. Forskningsfrågan är angelägen, då tidigare forskning om civilt motstånd har funnit ett starkt samband mellan säkerhetsstyrkor som deserterar och lyckat civilt motstånd. Få studier har däremot frågat sig varför desertering sker. Uppsatsens frågeställning, *"Kan säkerhetsstyrkor i regimer som klassificeras som competitive authoritarian vara mer sannolika att drabbas av desertering och/eller ordervägran vid fredligt civilt motstånd än säkerhetsstyrkor i renodlade autokratier?"*, föreslår regimtyp som möjlig förklaring. En förklaringsmodell utifrån organisationsteorins structural contingency theory kommer presenteras för att förklara hur regimtyp är tänkt att påverka sannolikheten för desertering. Förklaringsmodellen prövas sedan genom en fallstudie på den orangea revolutionen i Ukraina. Fallstudien visar på såväl potential som brister i den teoretiska förklaringsmodellen. Studerandet av säkerhetsstyrkors agerande vid civilt motstånd ur ett organisationsstrukturellt perspektiv leder också till nya insikter som kan byggas vidare på i framtida forskning.

Nyckelord: *security force defection, civil resistance, competitive authoritarianism, structural contingency theory, coup-proofing*

<i>INLEDNING</i>	5
<i>Forskningsproblemet</i>	5
<i>Tidigare forskning</i>	5
<i>Forskningsfrågan</i>	6
<i>Forskningsrelevans</i>	6
<i>Säkerhetsapparaten och säkerhetsstyrkor</i>	7
<i>TEORI</i>	7
<i>Val av teori och tidigare forskning</i>	7
<i>Structural Contingency Theory</i>	8
<i>Competitive Authoritarianism</i>	9
<i>Coup-proofing</i>	10
<i>Den teoretiska förklaringsmodellen</i>	11
<i>FORSKNINGSDESIGN</i>	13
<i>Val av metod och fall</i>	13
<i>Operationalisering</i>	14
<i>Variabler</i>	15
<i>Upplägg fallstudie</i>	15
<i>Material</i>	16
<i>Teoretisk litteratur</i>	16
<i>Empiriskt material</i>	17

<i>Avgränsning</i>	17
<i>ANALYS – FALLSTUDIE</i>	17
<i>Bakgrund</i>	17
<i>Hypotes 1: Säkerhetsapparatens struktur</i>	19
<i>Den ukrainska säkerhetsapparaten</i>	19
<i>Centralisering</i>	19
<i>Specialisering</i>	20
<i>Hypotes 2: Risken för desertering och ordervägran under den orangea revolutionen motverkades inte av effektiv stacking</i>	22
<i>De ukrainska klanerna</i>	23
<i>Stacking inom säkerhetsapparaten</i>	23
<i>Orangea revolutionen och säkerhetsstyrkornas agerande</i>	25
<i>Respons och försök till repression</i>	25
<i>Desertering och ordervägran hos säkerhetsstyrkorna</i>	25
<i>Diskussion och värdering av den teoretiska förklaringsmodellen</i>	27
<i>Centralisering</i>	27
<i>Specialisering</i>	28
<i>Formalisering</i>	28
<i>Stacking</i>	29
<i>Värdering av den teoretiska förklaringsmodellen</i>	29
<i>SAMMANFATTNING OCH AVSLUTANDE DISKUSSION</i>	30
<i>LITTERATURFÖRTECKNING</i>	32

*Inledning**Forskningsproblemet*

Fredligt civilt motstånd, så som forna sovjetblockets colour revolutions och MENA-områdets arabiska vår, fångar ofta stor uppmärksamhet. Utfallet av civilt motstånd kan få stora effekter på såväl politiken inom den berörda staten som på säkerhetsläget i en hel region. Det finns därmed stor nytta såväl akademiker som för praktiker att hitta en förklaring till när och varför civilt motstånd tenderar att lyckas. En potentiell förklaring presenteras av Stephan och Chenoweth, som funnit att fredligt civilt motstånd är 46 gånger så sannolikt att lyckas vid storskalig desertering och/eller ordervägran bland statens interna säkerhetsstyrkor (Stephan & Chenoweth, 2008, p. 22). Följaktligen vore det ett stort steg framåt för vår kunskap om civilt motstånd att förstå *varför* och *när* säkerhetsstyrkor tenderar att desertera och vägra order.

Tidigare forskning

Även om litteraturen som sökt förklaringar till säkerhetsstyrkors tendens att desertera vid civilt motstånd är relativt liten har flera möjliga förklaringar studerats. Mycket av forskningen på området lånar koncept från den bredare litteraturen om coup-proofing. En vanligt förekommande hypotes är etniskt eller sekteristiskt vinklad rekrytering som en faktor som kan motverka risken för desertering och ordervägran (Nepstad, 2013, p. 346). Studier som prövat tesen har i regel funnit uppmuntrande resultat (Makara, 2013, pp. 345-350). En annan snarlik tes är att yrkesidentitet och uppfattad roll jämt mot regim och befolkning påverkar beslutet att desertera eller ej (Pion-Berlin, et al., 2014, p. 234). Båda teorierna faller väl in i konceptet ”stacking”, med vilket menas riktad rekrytering efter identitet som metod för coup-proofing. Stacking kan ta formen av såväl redan existerande identiteter, så som etnicitet, eller konstruerade identiteter som yrkesgrupp (Allen & Brooks, 2023, pp. 210-212). En annan teori är att desertering sker när anställda inom säkerhetsapparaten ser staten som svag och osannolik att överleva det pågående civila motståndet (McFaul, 2006, p. 183). Liknande teorier, så som att sannolikheten för desertering ökar om desertering redan sker, har också föreslagits (Nepstad, 2011, p. 130). En tredje tes är att anställda inom säkerhetsapparaten kommer ty sig till den sida som ger bäst förutsättningar för organisationen de arbetar för. Exempelvis kan materiella faktorer eller organisatorisk sammanhållning påverka valet att desertera (Pion-Berlin, et al., 2014, p. 253). Slutligen har ett annat koncept från coup-proofing, fragmentering av statens väpnade styrkor, prövats på civilt motstånd. I linje med övrig forskning om fragmentering av

säkerhetsapparaten tycks ett samband finnas mellan säkerhetsstyrkor som deserterar och antingen väldigt låg eller hög fragmentering (Lutscher, 2016, pp. 352-355) (Dahl, 2016, p. 3).

Utöver forskningen som fokuserar specifikt på förutsättningar som orsakar desertering bland säkerhetsstyrkor finns även intressanta teorier från den bredare litteraturen om civilt motstånd och statens våldsanvändning. Ett exempel är Sutton et al., som i sin studie finner ett starkt samband mellan parallella medieinstitutioner och sannolikheten för ”politisk jiu-jitsu”, det vill säga risken för att våld mot fredligt civilt motstånd slår tillbaka på regimen genom bland annat i desertering hos säkerhetsstyrkor (Sutton, et al., 2014, p. 569).

Forskningsfrågan

Uppsatsens frågeställning, ”*Kan säkerhetsstyrkor i regimer som klassificeras som competitive authoritarian vara mer sannolika att drabbas av desertering och/eller ordervägran vid fredligt civilt motstånd än säkerhetsstyrkor i renodlade autokratier?*”, är tänkt att bygga vidare på den tidigare forskningen genom att undersöka om regimtyp kan påverka säkerhetsstyrkors tendens att desertera. Frågeställningen kommer besvaras med hjälp av Structural Contingency Theory (SCT) för att undersöka om regimtyp påverkar vilken struktur statens säkerhetsapparat tar, då tidigare fastställt att organisationsstrukturella faktorer verka ha en påverkan på agerandet vid civilt motstånd. Med andra ord är förhoppningen att hitta en potentiell förklaring till *varför* vissa stater har en säkerhetsapparat med en struktur som ger negativa effekter på dess förmåga att stävja civilt motstånd.

Forskningsrelevans

En potentiell förklaring till varför säkerhetsapparaten antar en suboptimal struktur skulle vara av stort värde för forskningen om säkerhetsstyrkors agerande vid civilt motstånd. För det första finns ett inneboende värde i att hitta en förklaring till varför säkerhetsapparaten antar en viss struktur och vad som kan driver strukturskifte. Vidare skulle en teori som förklarar vad som orsakar säkerhetsapparatens organisationsstruktur kunna binda samman de organisationsstrukturella förklaringarna som redan prövats till en gemensam teori. Genom att söka efter en bakomliggande orsak till säkerhetsapparatens organisationsstruktur skulle det även gå att undersöka om det finns möjliga tautologier i nuvarande forskning. Exempelvis skulle sambandet mellan parallella medieinstitutioner och desertering kunna bero på att parallella medieinstitutioner och fragmentering av säkerhetsapparaten båda uppstår i samma

politiska miljö, så som i competitive authoritarianism (CA). Bättre förståelse för dynamiken bakom säkerhetsapparatsens struktur skulle även kunna leda till nya insikter om möjliga styrkor hos till synes ineffektiva organisationsstrukturer. Slutligen kan appliceringen av SCT och CA i en ny kontext bidra genom att hitta begränsningar och styrkor i de två teorierna.

Forskningsfrågan har även praktisk relevans, framförallt inom utlandsunderrättelse. Bättre förståelse för när säkerhetsstyrkor tenderar att desertera vid civilt motstånd skulle kunna förbättra bedömningar av sannolikheten för att pågående civilt motstånd kommer lyckas. En teori som kopplar regimtyp till säkerhetsapparatsens struktur skulle även kunna användas för att värdera hur stabil en regim är överlag samt vilken typ av regim som är mest sannolik att få fotfäste vid regimskifte. Slutligen skulle en bättre förklaring till varför suboptimala organisationsstrukturer uppstår vara värdefull vid reform av säkerhetssektorn och underrättelsetjänst.

Säkerhetsapparaten och säkerhetsstyrkor

I uppsatsen kommer snarlika begrepp som beskriver statens säkerhetsapparat användas. Distinktionen mellan de olika begreppen är viktig då de syftar till olika nivåer inom säkerhetsapparaten.

Med säkerhetsapparaten åsyftas de statliga organisationerna som på något sätt ansvarar för upprätthållandet av det interna våldsmonopolet. Strukturen på säkerhetsapparaten är det huvudsakliga studieobjektet i uppsatsen. Säkerhetsstyrkor är de väpnade styrkor som finns till förfogande inom säkerhetsapparaten. Det är därför säkerhetsstyrkornas agerande som förväntas påverkas av strukturen på säkerhetsapparaten. Ibland kommer organisationer användas. I sådant fall menas de myndigheter och institutioner som säkerhetsstyrkorna lyder under. Ett sista begrepp, förband, används om en mindre del av en säkerhetsstyrka åsyftas.

Teori

Val av teori och tidigare forskning

För att besvara frågeställningen ”Kan säkerhetsstyrkor i regimer som klassificeras som competitive authoritarian vara mer sannolika att drabbas av desertering och/eller ordervägran vid fredligt civilt motstånd än säkerhetsstyrkor i renodlade autokratier?” behövs en teori som

kan förklara hur en typ av regim kan påverka hur statens säkerhetsstyrkor agerar vid civilt motstånd. Flera olika typer av teorier hade kunnat användas för att försöka besvara frågeställningen. Teorier som förklarar hur individer fattar beslut, så som rational choice, har använts i tidigare forskning och hade varit en möjlig teoretisk infallsvinkel (Nepstad, 2013, p. 341).

Samtidigt som individnivån har potentiell förklaringskraft anser jag att den tidigare forskningen på desertering och ordervägran vid civilt motstånd bäst drivs framåt av en teori på struktur- eller systemnivå. Som möjlig förklarande teori till varför staten tappar kontroll över sina säkerhetsstyrkor kommer därför organisationsteorins Structural Contingency Theory användas, kombinerat med forskning om regimtypen Competitive Authoritarianism. SCT är en beprövad teori vars stora dragningskraft ligger i dess potential att förklara hur contingencies, så som miljön en organisation verkar i, påverkar vilken struktur organisationen bör anta för att bäst uppnå goda resultat, så som att hålla stakeholders nöjda (Donaldson, 2001, pp. 2-5). SCT är sedan tänkt att kombineras med forskning om CA, där regimtypens säregna drag passas ihop med en av SCTs bäst beprövade contingencies, task uncertainty (Donaldson, 2001, p. 18). Förhoppningen är att SCT kan ge en potentiell förklaring till varför en viss organisationsstruktur uppstår, något som i sin tur har påvisats påverka hur säkerhetsstyrkor agerar vid civilt motstånd.

Ett problem med den tänkta teoretiska förklaringen är att vi närmar oss ett cirkelargument, det vill säga ett tautologiskt påstående. Argumentet att regimtypen skapar förutsättningar som påverkar organisationsstrukturen, som i sin tur påverkar hur kontrollerbar säkerhetsapparaten är vid civilt motstånd, går att kritisera då oförmåga att kontrollera den interna säkerhetsapparaten är en av förklaringarna till att competitive authoritarianism uppstår och är svår att såväl demokratisera som autokratisera (Levitsky & Way, 2020, p. 57). Det finns även flera avvikande fall av CA-regimer där säkerhetsstyrkorna inte deserterade regimen vid civilt motstånd, så som under Euromaidan-demonstrationerna i Ukraina 2013–2014 (Kaul, 2021, p. 460). För att delvis adressera problemen med tautologi och avvikande fall kommer stacking användas. Antagandet är att en svårkontrollerad struktur på säkerhetsapparaten kan motverkas av effektiv stacking.

Structural Contingency Theory

SCT är i mångt och mycket kärnan i förklaringsmodellen. SCT bygger på två huvudsakliga antaganden om organisationer. För det första är organisationer nyttomaximerande, och försöker

därför alltid sträva mot att uppfylla sin funktion så gott som möjligt. För det andra finns det inte en universellt optimal organisationsstruktur. Contingencies, så som storlek på organisationen, påverkar istället vilken organisationsstruktur som är optimal. En organisation som har en struktur som passar sina contingencies anses vara i en "fit", och kommer nå bättre resultat än de organisationer som är i ett "unfit" förhållande mellan contingency och struktur. Då organisationer antas vara nytto-maximerande kommer organisationer över tid röra sig mot sin fit när dess contingency ändras (Donaldson, 2001, pp. 7-11). Inom SCT har olika typer av contingencies studerats och gett upphov till olika teorier om organisationsstruktur. De två vanligaste skolorna är organic theory och bureaucratic theory, som fokuserat på task uncertainty respektive storlek. För att besvara frågeställningen har organic theory och dess contingency task uncertainty valts för att förklara sambandet mellan contingency och organisationsstruktur (Donaldson, 2001, pp. 17-23).

Med task uncertainty menas helt enkelt hur osäker en organisation är på vilka uppgifter som kommer behöva göras. Osäkerheten kommer främst från två faktorer, hur snabb den teknologiska utvecklingen är och hur snabbt marknaden ändrar sig. Det gemensamma argumentet inom organic theory är att hög uncertainty leder till att en organic structure är bäst lämpad, medan vid låg uncertainty är en mechanistic structure att föredra. Skillnaden mellan de två organisationsstrukturerna brukar mätas i centralisering, specialisering samt formalisering. En organic structure innebär att organisationen är decentraliserad och har låg specialisering och formalisering, vilket ger ett övertag när organisationen som helhet behöver kunna hantera snabb förändring i dess arbetsuppgifter. Mechanistic är dess motpol, som fungerar som bäst när arbetsuppgifterna är statiska och förändring är lätt att förutspå. Genom att anpassa organisationen efter dess miljö förväntas organisationen prestera bättre än de organisationer som inte anpassat sig, och då organisationer antas vara nytto-maximerande bör de succesivt röra sig mot den organisationsstruktur som är bäst lämpad (Donaldson, 2001, pp. 36-48).

Competitive Authoritarianism

För att knyta samma SCT med forskningsfrågan kommer forskning om regimtyper, framförallt competitive authoritarianism, användas för att förstå hur olika styrelseskick kan tänkas agera som contingency för organisationen av statens säkerhetsstyrkor. Competitive authoritarianism myntades av Levitsky och Way i början av milleniet och syftar till en specifik typ av hybridregim distinkt från såväl demokrati som autokrati. Kärnan i competitive authoritarianism är att regimen i mångt och mycket kan ta sig liknande friheter som i en autokrati, så som

användandet av valfusk eller våld mot opposition och media, samtidigt som det faktiskt finns en reell chans att den sittande regimen förlorar makten vid val. Den politiska spelplanen är på så vis väldigt vinklad till regimens favör, men ses samtidigt som den legitima arenan för att utmana om makten och leder till vad som Levitsky och Way beskriver som "elections without democracy" (Levitsky & Way, 2002, pp. 52-54).

I en competitive authoritarianism finns det således en inneboende konflikt mellan regimens vilja att använda auktoritära metoder för att säkra sin makt och ett halv-demokratiskt system för maktskifte. Vidare tenderar viktiga checks-and-balances, så som lagstiftande, domstolar och media, hålla viss autonomi från den sittande regimen vilket skapar än mer konflikt. Levitsky och Way menar att friktionen mellan regimens autokratiska metoder och verktygen de har tillgängliga leder till att många CA-stater förlitar sig på "informella institutioner", så som organiserad korrupktion och privatiserad våldskapacitet, för att kringgå ovilliga institutioner, med nackdelen att kontrollen över staten luckras upp (Levitsky & Way, 2002, pp. 54-60) (Levitsky & Way, 2010, pp. 26-28).

Det finns flera teorier till varför competitive authoritarianism uppstår, och kanske framförallt, varför regimtypen kvarstår. En av Levitsky och Ways teorier är att kopplingar till den demokratiserade västvärlden tvingar aspirerande autokrater att tillåta viss demokratisk tävlan för att säkra ekonomiskt stöd (Levitsky & Way, 2010, pp. 38-54). Samtidigt har många stater som Levitsky och Way trodde skulle demokratiseras eller autokratiseras fortsatt vara competitive authoritarian, ett fenomen som har förklarats av "svaga autokrater". Tesen är att competitive authoritarianism överlever för att både demokratisering och autokratisering kräver kontroll över statens institutioner, något som många CA-regimer saknar (Levitsky & Way, 2020, pp. 55-59) (Way, 2016).

Coup-proofing

Den sista teoretiska pusselbiten är att förklara hur säkerhetsapparatens organisationsstruktur påverkar sannolikheten för desertering och ordervägran, för vilket forskningen om coup-proofing och dess påverkan på säkerhetsapparatens effektivitet kommer användas. Coup-proofing är, i sin mest grundläggande form, olika tilltag regimer kan använda sig av för att minska risken för en kupp. I sin bredare benämning lämnas relativt stort svängrum för interpretation, något som Pilster och Böhmelt sökt att adressera i sin kvantitativa operationalisering av begreppet. I Pilster och Böhmelts forskning om coup-proofing fokuserar

de på relationen mellan statens olika väpnade styrkor, genom att mäta *effective armed organizations*, det vill säga hur många väpnade organisationer finns inom statens säkerhetsapparat och hur deras våldskapacitet står sig mot varandra (Pilster & Böhmelt, 2011, pp. 338-340). Forskning om coup-proofing som fragmentering av säkerhetsapparaten har bland annat visat att coup-proofing tycks vara som mest effektiv när två jämbördiga väpnade styrkor finns, vilket sedan likt en U-kurva blir mindre effektiv ju längre från två jämbördiga väpnade styrkor vi kommer (Böhmelt & Pilster, 2015, pp. 171-176). Lutscher och Dahls applicering av samma mått på sannolikheten för att säkerhetsstyrkor deserterar vid fredligt civilt motstånd har funnit ett liknande samband där tendens för desertering ökar efter värdet två (Lutscher, 2016, pp. 364-367) (Dahl, 2016, p. 4).

Fragmentering av säkerhetsapparaten ger därmed en viktig empirisk grund till att organisationsstrukturen påverkar sannolikheten för att säkerhetsstyrkor kommer desertera eller vägra order vid civilt motstånd. Samtidigt finns det flera fall där antingen väldigt låg eller hög uppdelning av säkerhetsstyrkorna inte har lett till desertering vid civilt motstånd. Som potentiell förklaring till avvikande fall kommer stacking användas. Med stacking menas en typ av coup-proofing som bygger på riktad rekrytering till organisationerna ansvariga för statens säkerhet i syfte att säkra dess lojalitet (Allen & Brooks, 2023, pp. 210-213). Forskning på stacking har funnit att risken för desertering vid civilt motstånd minskar vid stacking av personer som delar en stark typ av identitet med regimen, så som etnicitet (Makara, 2013, pp. 345-353). Samtidigt menar Allen och Brooks att stacking är mer nyanserat. Bland annat kan stacking användas för att skapa rivalitet mellan säkerhetsstyrkor, likt hur fragmentering av säkerhetsapparaten fungerar. Stacking kan också komma med flera nackdelar, så som ökat beroende av vissa samhällsgrupper vilket i sin tur minskar regimens kontroll över säkerhetsapparaten på lång sikt. Det finns därför anledning att inte enbart titta på stackning som att fylla säkerhetsapparaten med personer av samma bakgrund (Allen & Brooks, 2023, pp. 213-220).

Den teoretiska förklaringsmodellen

För att besvara frågeställningen kommer SCT och dess organic theory kombineras med den tidigare forskningen om CA och coup-proofing. För att kunna använda SCT som en förklarande teori till varför strukturen på säkerhetsapparaten i en CA skulle skilja sig från strukturen i en renodlad autokrati kommer ett par teoretiska antaganden utifrån tidigare forskning behövas.

Antagande 1:

Friktionen mellan regimens auktoritära metoder och statens demokratiska institutioner i en competitive authoritarianism leder till högre "task uncertainty" inom säkerhetsapparaten i en CA jämfört med en renodlad autokrati.

Det första antagandet är vad som, i den teoretiska modellen, binder regimtypen till contingencyn task uncertainty i SCT. Argumentet bygger främst på att antalet möjliga säkerhetsreferenter i en CA borde vara högre än i en renodlad autokrati. För det första finns en konflikt mellan regimens autokratiska metoder och statens delvis demokratiska institutioner, något som borde skapa osäkerhet om regimen eller lagstiftningen ska lydas. (Levitsky & Way, 2002, pp. 58-60). Vidare finns det en reell chans till maktskifte, vilket öppnar för lojalitet till fler politiska läger och en större risk i att lyda regimen blint. Slutligen kännetecknas CA av informella institutioner, så som organiserad korruption, något som borde öka risken för lojalitet till aktörer bortom den politiska arenan som organiserad brottslighet eller oligarker (Levitsky & Way, 2010, pp. 27-36).

Antagande 2:

En organic structure på säkerhetsapparaten lämpar sig bättre i en CA än i en autokrati för att tillfredsställa stake-holders.

Det andra antagandet är vad som kopplar ihop CA med SCT:s fit. Argumentet är att en mechanistic structure låser ute flera av de aktörer som har betydande inflytande i en CA, och att dessa aktörer i sådant fall har ett intresse av att säkerhetsapparaten antar eller bibehåller en organic structure. Vidare behöver aspirerande makthavare balansera flera olika stakeholders intressen för att säkra sin makt, vilket borde vara lättare att uppnå genom en organic structure som underlättar för upprättandet av informella institutioner och tillåter att inflytande kan delas mellan olika politiska läger (Levitsky & Way, 2010, pp. 29-32).

De två antaganden knyter ihop varför säkerhetsstyrkorna i en CA bör anta en mer organic struktur än säkerhetsstyrkorna i en autokrati. Förväntan är därför att säkerhetsapparaten i en CA är mer decentraliserad och har ett lägre mått specialisering och formalisering än i en autokrati. Det är däremot viktigt att poängtera att skiftet mellan olika organisationsstrukturer ofta har en viss "tröghet". Således bör inte stater som nyligen flyttats från eller till CA nödvändigtvis ha en matchande struktur (Donaldson, 2001, p. 9).

Nästa steg för att kunna besvara frågeställningen är att koppla organisationsstrukturen till agerande vid civilt motstånd. Av den tidigare forskningen på säkerhetsstyrkors agerande vid civilt motstånd vet vi att hög uppdelning av statens säkerhetsstyrkor ökar sannolikheten för desertering, medan stacking minskar risken. Tesen är att ineffektiv uppdelning av säkerhetsapparaten, i hänseende till risken för desertering vid civilt motstånd, uppstår på grund av behovet för decentraliserade och lågt specialiserade och formaliserade säkerhetsapparater i en CA. Avvikande fall antas bero på att säkerhetsapparatsens svaga struktur motverkats av effektiv stacking som säkerställer lojalitet till regimen trots en ineffektiv struktur.

Forskningsdesign

Val av metod och fall

För att besvara frågeställningen och pröva SCT som förklarande teori som binder samman regimtyp, organisationsstruktur inom säkerhetsapparaten och desertering vid civilt motstånd kommer en fallstudie över den orangea revolutionen i Ukraina utföras. Då förklaringsmodellen består av två variabler som behöver vara uppfyllda, en organic structure och ineffektiv stacking, har två hypoteser formulerats.

Hypotes 1: Säkerhetsapparaten i Ukraina, innan och upptill den orangea revolutionen, hade en organic structure.

Hypotes 2: Desertering och ordervägran motverkades inte av hög stacking till sittande regim.

Fallstudie har valts av två anledningar. För det första har mycket tidigare forskning om säkerhetsstyrkors agerande vid civilt motstånd antingen varit av kvantitativ natur, alternativt bestått av flera kortare fallstudier. Fallstudien i den här uppsatsen kommer därför gå mer på djupet i förhoppningen att kunna finna nya insikter om säkerhetsstyrkors agerande vid civilt motstånd som är svåra att upptäcka i kvantitativ forskning. Den andra anledningen är att en av de centrala teorierna i förklaringsmodellen, SCT, inte prövats på studieobjekt förr. Det finns därför anledning att först förstå hur SCT kan appliceras på och operationaliseras för säkerhetsapparaten innan mer kvantitativa studier kan utföras för att pröva tesen på fler fall.

Val av fall har styrts av två kriterier. Först och främst behöver förklaringsmodellen kunna prövas på fallstudien. Fallet behöver därför vara ett fall av fredlig civilt motstånd, ha en regimtyp som kan klassas som CA och ha tillräcklig tillgänglig empiri för att

organisationsstrukturen ska kunna studeras. För det andra söktes ett fall av lyckat civilt motstånd, då både rätt typ av organisationsstruktur och stacking antas i regel vara krav för att desertering ska ske. Den orangea revolutionen uppfyller båda kraven, och har dessutom fördelen av att inte ha varit allt för frekvent förekommande i tidigare forskning om desertering bland säkerhetsstyrkor vid civilt motstånd.

Operationalisering

För att kunna besvara hypoteserna behöver begreppen operationaliseras. Säkerhetsapparaten kommer operationaliseras som de statliga organisationerna som har ansvar för statens interna säkerhet och ordning samt väpnade och statliga organisationer som har kapacitet att användas för upprätthållande av intern säkerhet. Båda grupperna inkluderas då även organisationer som formellt inte får användas för upprätthållandet av intern säkerhet potentiellt kan bryta mot de regler som finns och agera motpol till de andra organisationerna i säkerhetsapparaten. För att studien ska vara konsekvent med tidigare forskning om säkerhetsstyrkors agerande vid civilt motstånd kommer polis, flotta och flygvapen exkluderas (Lutscher, 2016, p. 361).

Organisationsstrukturen kommer operationaliseras efter SCT och organic theory men har anpassats till säkerhetsapparaten som studieobjekt. Centralisering har operationaliserats som den exekutiva maktens kontroll över statens säkerhetsstyrkor och bygger främst på lagstiftning. Specialisering har operationaliserats som överlappning inom säkerhetsapparaten och bygger på ansvarsområden och kapacitet. Formalisering, på grund av de empiriska svårigheterna i att studera såväl skrivna som oskrivna regler, kommer inte studeras i den här uppsatsen. Operationalisering av centralisering och specialisering hoppas kunna bidra med nya insikter om varför strukturen på säkerhetsapparaten tog den form den tog i Ukraina.

Stacking, central för den andra hypotesen, kommer operationaliseras som riktad rekrytering till säkerhetsapparaten som är kongruent med regimens identitet, alternativt står i konflikt med oppositionens identitet. Stacking kan, som nämnt under teoriavsnittet, ta väldigt många olika former, vilket är varför operationaliseringen är öppen för viss interpretation. Då det är svårt att mäta frånvaron av stacking kommer möjligheterna till stacking undersökas om inga bevis på stacking går att hitta i empirin.

Variabler

Vid fallstudier kan det vara svårt att identifiera vad som är oberoende och beroendevariabel. Frågeställningen bygger på två par av beroende förhållanden. För det första antar regimtyp vara en oberoendevariabel som påverkar beroendevariabeln säkerhetsapparatsens organisationsstruktur. Vidare antas säkerhetsapparatsens organisationsstruktur i sin tur agera oberoendevariabel på beroendevariabeln desertering och ordervägran bland säkerhetsstyrkor vid civilt motstånd. Slutligen antas effektiv stacking vara en sista oberoendevariabel som påverkar samma beroendevariabel som ovan, desertering och ordervägran bland säkerhetsstyrkor vid civilt motstånd. De två hypoteserna behandlar ett förhållande par vardera.

Hypotes 1: Säkerhetsapparaten i Ukraina, innan och upptill den orangea revolutionen, hade en organic structure.

I hypotes agerar regimtyp oberoendevariabel som påverkar utfallet i beroendevariabeln säkerhetsapparatsens organisationsstruktur. Då vi redan vet att Ukraina var en competitive authoritarianism under den orangea revolutionen antas organisationsstrukturen vara snarlik en organic structure.

Hypotes 2: Desertering och ordervägran motverkades inte av hög stacking till sittande regim

Hypotes 2 undersöker kopplingen mellan oberoendevariabeln effektiv stacking och beroendevariabeln desertering och ordervägran bland säkerhetsstyrkor vid civilt motstånd. Då vi vet att desertering skedde förväntas möjligheterna till stacking varit låga.

Organisationsstruktur och desertering

Det sista paret av variabler kommer inte undersökas direkt, då värdet i båda variablerna kommer vara kända efter hypotes 1. Kopplingen mellan organisationsstruktur och desertering under den orangea revolutionen kommer därför diskuteras mer indirekt.

Upplägg fallstudie

Fallstudien kommer vara uppdelad i fyra delar. I de första två avsnitten kommer hypotes 1 och hypotes 2 prövas. Efter hypotesprövningen kommer en kortare redogörelse över desertering och ordervägran i den ukrainska säkerhetsapparaten under den orangea revolutionen presenteras. Det sista avsnittet kommer bestå av en sammanfattning och diskussion om vilka lärdomar vi kan dra från fallstudien samt möjliga vägar framåt för framtida forskning.

Uppsatsen kommer avslutas med en bredare diskussion om den teoretiska förklaringsmodellens styrkor och brister.

Då fallstudien kommer pröva en relativt storskalig teori och förklaringsmodell på ny empiri kommer mer detaljerad undersökning av mekanismerna som kopplar de olika variablerna lämnas till framtida forskning, då en sådan studie faller utanför uppsatsens omfång. Fallstudiens huvudsakliga syfte är därmed att ge en uppfattning om SCT, CA och coup-proofing kan samspela som förklaring till desertering vid civilt motstånd, och det finns därför ingen intention att fallstudien ska kunna bevisa kausala samband.

Material

Materialet för fallstudien kommer bestå av litteratur kopplad till teori samt litteratur kopplad till empiri. Litteraturen om teori kan delas upp i tre grupper, litteratur kopplad till säkerhetsstyrkors agerande vid civilt motstånd, litteratur om competitive authoritarianism samt litteratur om SCT. Den empiriska litteraturen kommer nästan enbart bestå av sekundärkällor från tidigare forskning som studerat empiri relevant för frågeställningen, så som den ukrainska säkerhetsapparaten under åren innan den orangea revolutionen eller händelseförloppen under den orangea revolutionen.

Teoretisk litteratur

Säkerhetsstyrkor och desertering vid civilt motstånd

En bred sökning har gjorts i litteraturen om desertering bland säkerhetsstyrkor vid civilt motstånd för att kunna kartlägga vilka förklaringar som redan utforskats. Fokus har legat på litteratur som undersökt fredligt civilt motstånd. Litteraturen har använts för teoriutveckling samt för att diskutera och analysera resultatet av fallstudien.

Competitive authoritarianism

Litteraturen om competitive authoritarianism har använts för att förstå hur regimtypen skiljer sig från andra regimtyper. Därför har litteratur som ger en så komplett bild av regimtypen sökts. Vidare har litteratur som studerat CA:s relation till säkerhetsapparaten också varit av extra intresse.

Structural contingency theory

I litteraturen om SCT söktes först mer generella förklaringar av teorin och dess styrkor och svagheter. Efter att ha undersökt teorin söktes material som fokuserar på organic theory och task uncertainty.

*Empiriskt material**Ukrainas säkerhetsapparat*

Material om Ukrainas säkerhetsapparat har varit viktigt för att kunna pröva teorin på den orangea revolutionen. För att analysera hur säkerhetsapparatens organisationsstruktur påverkade säkerhetsstyrkornas agerande vid den orangea revolutionen har material som beskriver säkerhetsapparaten innan den orangea revolutionen använts. Merparten av empirin bygger på sekundärkällor.

Orangea revolutionen

Litteraturen om den orangea revolutionen har använts för att finna empiri om händelseförloppet under den orange revolutionen samt för att söka efter alternativa förklaring till desertering hos säkerhetsstyrkorna.

Avgränsning

Uppsatsen är avgränsad i flera led. Teoretiskt är frågeställningen avgränsad till den teoretiska förklaringsmodellen som kopplar samman regimtyp, organisationsstruktur och sannolikheten för desertering vid civilt motstånd. Alternativa hypoteser kommer lämnas till den avslutande diskussionen. I operationaliseringen har organisationsstruktur och stacking operationaliserats smalt för att hålla fallstudien inom uppsatsens omfång. Slutligen har empirin avgränsats till en fallstudie för att säkerställa att empirin blir djup nog.

*Analys – Fallstudie**Bakgrund*

Demonstrationerna i Ukraina 2004, vanligtvis refererad till som den orangea revolutionen, bröt ut i samband med den andra omgången i Ukrainas presidentval 2004 (Åslund & McFaul, 2006, p. 1). I presidentvalet ställdes Yanukovych, den sittande premiärministern och tilltänkt efterträdaren till sittande president Kuchma, mot oppositionens Yushenko, själv tidigare

premiärminister mellan 1999 och 2001. Under valdagen pekade vallokalsundersökningarna på ett stort övertag för Yuschenko, men när de officiella valresultaten publicerades hade Yanukovych tilldelats en knapp seger (Karatnycky, 2005, pp. 1-4). Oppositionen och Yuschenkos supportrar anklagade den sittande regeringen för valfusk och uppmanade till demonstrationer på Maidan, självständighetstorget, i Kyiv. Demonstrationerna växte så snabbt att till och med organisatörerna blev förvånade, med uppskattningar av upp till en miljon deltagare (Beissinger, 2011, pp. 25-26). President Kuchma och Yanukovych vägrade först att erkänna sig besegrade, men efter en rad motgångar, så som Ukrainas högsta domstols beslut att inte erkänna valresultatet grund av valfusk, tvingades Kuchma och Yanukovych lämna över makten till Yuschenko och oppositionen (Kuzio, 2016, p. 107). Under den orangea revolutionen bröt även konflikter ut mellan delar av den interna säkerhetsapparaten, där det framförallt inom det ukrainska försvaret (ZSU) och Ukrainas underrättelsetjänst (SBU) fanns flera inom såväl toppskikt som längre ner i hierarkin som aktivt hjälpte oppositionen och motarbetade den sittande regeringen (Way, 2005, pp. 142-144) (Kuzio, 2016, pp. 107-11).

Den orangea revolutionen är på många sätt ett perfekt fall för att pröva SCT som förklarande teori till varför säkerhetsapparater antar en viss typ av struktur. Ukraina hade vid utbrottet av den orangea revolutionen varit en competitive authoritarianism sedan självständigheten 1991, vilket innebär att säkerhetsapparaten borde haft god tid på sig för att anpassas efter det nya politiska landskapet (Levitsky & Way, 2010, pp. 213-220). Vidare var president Kuchma en typisk ledare för en CA som flera gånger försökt centralisera makten till presidentposten och bygga en så kallad "super-presidentialism", men varje gång misslyckats på grund av motstånd från de demokratiserade institutionerna (Kuzio, 2007, pp. 37-41) (Way, 2005, pp. 131-133). Vidare finns det god dokumentering över desertering och ordervägran under den orangea revolutionen. De två hypoteserna förväntas därför få starkt stöd:

Hypotes 1: Säkerhetsapparaten i Ukraina, innan och upptill den orangea revolutionen, hade en organic structure.

Hypotes 2: Desertering och ordervägran motverkades inte av hög stacking till sittande regim.

Fallstudien kommer först pröva hypoteserna och sedan gå igenom säkerhetsstyrkornas agerande under den orangea revolutionen. I den avslutande diskussionen kommer möjliga förklaringar till avvikelser och vägen framåt för vidare forskning diskuteras.

Hypotes 1: Säkerhetsapparaters struktur

Den första frågan att besvara är om strukturen på Ukrainas interna säkerhetsstyrkor kan, på goda grunder, beskrivas som kongruent med en organic structure. För det första förväntas Ukrainas säkerhetsapparat ha haft låg centralisering, operationaliserat som exekutiv kontra parlamentarisk kontroll över statens säkerhetsstyrkor. För det andra antas säkerhetsapparaten ha låg specialisering, operationaliserat som överlappning i funktion och ansvarsområde mellan organisationer inom säkerhetsapparaten.

Den ukrainska säkerhetsapparaten

Innan vi kan förstå strukturen av den ukrainska interna säkerhetsapparaten måste vi definiera vilka organisationer som kan ses som en del av den interna säkerhetsapparaten. De fyra organisationerna som analysen av säkerhetsapparaters struktur kommer fokusera på är ZSU, Ukrainas väpnade styrkor, SBGS, gränstrupperna, MVS, inrikesdepartementet som bland annat kontrollerade specialförband som Berkut, samt SBU, den inhemska underrättelse- och säkerhetstjänsten.

Centralisering

Lagstiftningen kring kontrollen av Ukrainas olika säkerhetsorganisationer, upptill och under den orangea revolutionen, skilde sig mellan de olika delarna av säkerhetsapparaten. Lagstiftningen som tillkom i samband med självständigheten delade upp kontrollen av säkerhetsapparaten mellan presidenten, det nationella säkerhets- och försvarsrådet (NSDC), försvarsdepartementen och försvarsministern, chefen för generalstaben samt det ukrainska parlamentet, Verkhovna Rada. NSDC, där presidenten agerar ordförande, var i mångt och mycket kärnan i beslutsfattande kring säkerhets- och försvarsfrågor. Det låg även under presidenten att tillsätta såväl försvarsministern som chefen för generalstaben. Samtidigt som presidenten hade en central position i säkerhets- och försvarsfrågor kunde Radan på flera sätt påverka säkerhets- och försvarspolitik. Radan förväntas både bidra med lagstiftning gällande säkerhets- och försvarsfrågor samt kontrollera att den verkställande makten inte bröt mot lagstiftningen. Vidare behövde Radan godkänna såväl försvarsbudget som utnämningar till försvarsministerpost och chef för generalstaben (Mychajlyszyn, 2002, pp. 459-460).

I Ukraina fanns därmed, på pappret, en relativt god struktur för demokratisk kontroll över säkerhetsapparaten som begränsar regimens förmåga att missbruka statens säkerhetsstyrkor.

Men i verkligheten fanns det flera brister med lagstiftningen som gav presidenten flera möjligheter att kringgå institutionella hinder. Det kan största problemet med lagstiftningen var att lagstiftningen nästan enbart påverkade ZSU, Ukrainas väpnade styrkor (Polyakov, 2005, p. 1). Varken gränstrupperna, inrikesdepartementets väpnade styrkor eller SBU föll under samma lagstiftning, utan löd i princip helt och hållet direkt under presidenten (Polyakov, 2005, p. 1) (Mychajlyszyn, 2002, p. 464) (Petrov, 2007, p. 84). Omstruktureringar av säkerhetsapparaten under President Kuchmas prioriterade säkerhetsstyrkorna som löd under under presidenten, vilket ökade andelen väpnade trupper under exekutiv kontroll. Enligt uppskattningar ska ZSU enbart ha stått för en tredjedel av säkerhetsapparaten väpnade styrkor år 2000. Redan då hade personal flyttats från ZSU till gränstruppen medan MVS:s och SBU:s militarisering och kapacitet ökat (Grytsenko, 2000, p. 36) (Kuzio, 2000, pp. 29-36).

Sammantaget verkar därmed centraliseringen av beslutsfattande inom den ukrainska säkerhetsapparaten varit någorlunda hög, där egentligen ZSU var ensam med att inte lyda direkt under presidenten. På så vis stämmer centraliseringen, på pappret åtminstone, inte riktigt överens med hypotesen och en organic structure.

Specialisering

Bristen av specialisering inom den ukrainska säkerhetsapparaten stämmer däremot desto bättre överens med hypotesen. Säkerhets- och underrättelsetjänsterna hade långtgående överlapp i såväl ansvarsområden som i kapacitet. Även om exakta siffror över fördelningen av personal mellan säkerhetsstyrkorna är svår att få tag i uppskattades ZSU enbart stå för en tredjedel av Ukrainas faktiska väpnade styrkor år 2000 (Kuzio, 2000, p. 29). En anledning till det låga talet var att ZSU ännu inte reformerats till en professionell armé utan till majoriteten bestod av värnpliktiga (Grytsenko, 2000, p. 4). ZSU:s funktion och roll inom den interna säkerhetsapparaten är något svår att tyda då lagstiftningen var något motsägande. Viss lagstiftning slår fast att ZSU inte får användas i dess våldsutövande förmåga inom Ukraina, medan andra lagar säger att ZSU ska besvara såväl externa som interna hot mot den ukrainska befolkning även om de inte är av militär natur (Grytsenko, 2000, pp. 43-44). Det fanns således stort svängrum i interpretationen av ZSU:s interna funktion och om ZSU överlappade med exempelvis VV, inrikestruppen under MVS.

Den organisation inom den ukrainska säkerhetsapparaten som överlappade som mest med ZSU var gränstrupperna. Gränstrupperna, en kvarleva från Sovjetunionens motsvarighet, delade

ansvar över så gott som alla hot mot Ukrainas territoriella integritet, däribland spridda uppgifter som försvar vid invasionskrig som hantering av narkotikasmuggling (Kuzio, 2000, pp. 37-38). Gränstrupperna var inte heller specialiserade i funktionen och förfogade över såväl en egen flotta som flygvapen samt specialförband och specialistkår jämte marktrupperna (Kuzio, 2000, pp. 39-42) (Grytsenko, 2000, p. 6). Gränstrupperna hade även en egen underrättelsetjänst, IBSBGS, som låg bortom såväl SBU:s som GUR:s kontroll (Petrov, 2007, pp. 77-82). Kombinationen av otydlig avgränsning i ansvar och funktion förde gränstrupperna i konflikt med såväl ZSU som MVS. Med ZSU tävlade gränstrupperna över de knappa resurserna som fanns tillgängliga vid budgetering för försvarsfrågor, medan MVS och gränstrupperna lämnades osäkra över var gräns- och internt ansvar började och slutade (Kuzio, 2000, pp. 40-42) (Grytsenko, 2000, pp. 6-8). I mångt och mycket tycks gränstrupperna byggt upp en parallell organisation till såväl ZSU som MVS med egen doktrin, egen akademi för utbildning av officerare och specialister samt egen uppdragsgivare genom sitt nära samarbete med den ukrainska tullen (Kuzio, 2000, pp. 40-44).

MVS, inrikesdepartementet, förfogade över flera av de organisationer som var centrala för regimens respons vid internt tumult. De två viktigaste organisationerna under MVS var Berkut, efterträdare till Sovjetunionens OMON, och VV, inrikestruppen (Kuzio, 2000, pp. 31-34). Under åren innan den orangea revolutionen hade Berkut expanderats kraftigt och gått från fyra förband till ett förband per oblast. Berkut var en elitstyrka vars syfte var att kunna kontrollera eventuella uppror tills VV, som hade rätt att använda skarpladdade vapen, kunde sättas in. Till skillnad från Berkut var VV organiserad i tre större regioner, väst, central och öst, och VV var även mer militariserad än Berkut. Inom VV fanns såväl specialförband som motoriserade styrkor och militärpolis (Kuzio, 2000, pp. 30-34). En tredje organisation, Sokil, fanns också inom MVS:s "egna" säkerhetsapparat. Sokil var mer specialiserad i brottsbekämpning, och överlappade framförallt med SBU:s Alpha (Kuzio, 2000, p. 34). Utöver Berkut, VV och Sokil fanns även två självförsörjande säkerhetsförband som låg under MVS, DOS, statsskyddstjänsten, och Tytan, DOS egna specialförband. DOS och Tytan fungerade som en halv-kommersiell tjänst som kunde hyras in av såväl politiska som privata aktörer för extra skydd (Kuzio, 2000, pp. 34-35). MVS satt således på en nästintill självständig säkerhetsapparat, med såväl högt militariserade styrkor genom VV som de mer specialiserade Berkut och Sokil. DOS och Tytan gav även MVS möjlighet att hyra ut sitt våldskapital. Det fanns även tydlig överlappning mellan organisationerna inom MVS, där flera av organisationerna ofta kunde fylla en liknande funktion.

Funktionerna inom MVS överlappade till viss del med SBU, den ukrainska underrättelsetjänsten. I form av säkerhetsstyrkor kontrollerade SBU Alpha, en väldigt vältränad specialstyrka med fokus på kontraterrorism men som även använts mot tyngre brottslighet. Varje SBU-kontor hade egna Alphastykor, det vill säga en Alphastyka per oblast (Kuzio, 2000, pp. 35-36). SBU:s huvudsakliga område är emellertid underrättelse, vilket ger SBU en viss särprägel. I Ukraina fanns vid den här tidpunkten fyra underrättelsetjänster, SBU, GUR, FISU och IBSBGS (Petrov, 2007, pp. 63-67). I mångt och mycket var underrättelsetjänsterna hyfsat specialiserade, där SBU var den interna underrättelsetjänsten, GUR den militära, FISU för utlandsunderrättelse och IBSBGS för gränsstyrkorna. I interna säkerhetsfrågor var det nästan enbart SBU som var av relevans, medan GUR och IBSBGS hade vissa interna funktioner som en del av dess moderorganisationers interna ansvarsområden. Det var däremot inte ovanligt för SBU, GUR och FISU att jobba utanför sitt tänkta område för underrättelseinhämtning (Petrov, 2007, pp. 63-88).

Samfattningsvis var specialiseringen av säkerhetsapparaten låg i. För det första överlappade ZSU och gränsstyrkorna till den grad att Ukraina i princip hade två självgående försvarsmakter med egna flottor, flygvapen och stödfunktioner. Även MVS hade, genom VV, en stor militariserad förmåga som framförallt var bättre utrustad och tränad än ZSU och gränsstyrkorna. Inom MVS fanns även en uppdelning mellan statliga och halv-kommersiella säkerhetsstyrkor som uppfyllde i stort samma funktion, medan elitförband hos MVS överlappade både inom MVS och med SBU:s egna elitförband.

Sammanfattning av organisationsstruktur

Sammanfattat tycks hypotesen stämma någorlunda väl. Centraliseringen av säkerhetsstyrkorna var förvisso högre än förväntad, men den låga specialiseringen ligger i linje med hypotesen.

Hypotes 2: Risken för desertering och ordervägran under den orangea revolutionen motverkades inte av effektiv stacking

Den andra hypotesen är att den ukrainska säkerhetsapparaten inte var effektivt stackad till den sittande regimen. Stacking är svårare att mäta då stacking i regel sker något mer diskret. Samtidigt finns empiri som stödjer att president Kuchma och hans allierade antingen inte försökt sig på storskalig stacking alternativt stackat säkerhetsapparaten på ett sätt som inte var fördelaktigt för att Yanukovych skulle kunna säkra makten i samband med presidentvalet 2004.

Stacking kan byggas med hjälp av flera olika typer av identiteter. Mycket forskning fokuserar på etnicitet, men egentligen kan vilken identitet som helst användas. Ukraina, liksom många andra forna sovjetrepubliker, har ett väldigt framträdande "klansystem", ett arv från Sovjettidens motsvarande regionala klaner (Minakov, 2019, pp. 220-228). För att förstå stacking i Ukraina kommer därför klanerna som är relevanta för den orangea revolutionen och säkerhetsstyrkornas lojalitet till president Kuchma och Yanukovych beskrivas först innan vi undersöker hur stacking såg ut innan den orangea revolutionen.

De ukrainska klanerna

De ukrainska klanerna kan bäst förstås som informella nätverk mellan framförallt oligarker och politiker som fungerade inte helt olik politiska partier i demokratier (Kuzio, 2005, p. 180). Klanerna tävlade mot varandra om makt och medlemskap i en klan var i praktiken ett krav för personer som ville ta sig framåt i den ukrainska politiken. De viktigaste klanerna vid den orangea revolutionen kan delas upp i två regionala klansystem, Dnipropetrovsk-klanerna och Donetsk-klanerna (Minakov, 2019, pp. 234-237). Till Dnipropetrovsk-klanerna hörde bland annat president Kuchmas klan och Yuschenkos allierade Tymoshenkos klan. Dnipropetrovsk-klanerna dominerade ukrainsk politik under 90-talet och började först utmanas efter konflikter bröt ut mellan Dnipropetrovsk-klanerna, vilket fick Kuchma att förlita sig mer Donetsk-klanerna (Minakov, 2019, pp. 234-235). Donetsk-klanerna bestod bland annat av Yanukovychs klan. Mellan klanerna finns några intressanta skillnader. Dnipropetrovsk-klanerna lyckades i större utsträckning få kontroll över poster i regering och nationellt lagstiftande medan Donetsk-klaner var mer koncentrerade i de östra oblasten. Samtidigt som Dnipropetrovsk-klanerna var starkare på den nationella arenan lyckades Dnipropetrovsk-klanerna aldrig ena sig kring ett politiskt parti eller gemensam ideologi. Donetsk-klanerna lyckades i det avseendet mycket bättre och samlade sig kring Yanukovych parti Party of Regions och konstruerade en politisk identitet centrerad kring den ortodoxa kyrkan, ryskspråkighet och sovjetnostalgi (Minakov, 2019, pp. 234-237).

Stacking inom säkerhetsapparaten

Kuchma, liksom Yuschenko och Yanukovych, var i behov av att säkra säkerhetsapparaten lojalitet. Som diskuterat i avsnittet om organisationsstruktur sökte Kuchma aktivt större inflytande över säkerhetsapparaten. Samtidigt finns det flera faktorer som kan ha påverkat Kuchmas försök till stacking bland säkerhetsstyrkorna negativt, framförallt med tanke på att

desertering och ordervägran bland säkerhetsstyrkorna inte enbart berodde på Kuchmas delaktighet i valfusk, utan även den tänkta efterträdaren Yanukovych.

Svagheter i Dnipropetrovsk-klanernas identitet

Den första faktorn som talar emot effektiv stacking för Kuchma är Dnipropetrovsk-klanernas misslyckande i att bygga en gemensam identitet. Dnipropetrovsk-klanerna var en något excentrisk kombination av äldre nomenklatura, västvänliga teknokrater och mäktiga oligarker. Konflikter mellan klanerna var vanligt förekommande. Vidare hade Dnipropetrovsk-klanerna ingen gemensam hållning i vare sig religiösa frågor eller ideologisk identitet. Till skillnad från Donetsk-klanerna fanns således inte mycket för Kuchma att bygga en gemensam identitet kring (Minakov, 2019, pp. 234-235).

Yanukovych och Donetsk-klanerna

Av kanske än större vikt tillhörde Kuchma och Yanukovych olika klaner. Stacking skulle i så fall kunna ha en negativ effekt, framförallt då Yuschenko och Tymoshenko båda hade nära band till Dnipropetrovsk-klanerna (Kuzio, 2005, p. 180). Motståndet till Yanukovych var tydligt hos SBU, där 80% av officerare på SBU:s akademi ska ha röstat på Yuschenko samtidigt som SBU:s chef Smeshko, egentligen nära allierad med Kuchma, ska ha varit en aktiv motståndare till Yanukovych och Donetsk-klanernas försök att använda våld mot demonstranterna (Kuzio, 2016, pp. 109-112). Kuchmas beslut att skicka efter Berkut-, Sokil- och Tytan-trupper från Donetsk och Krim till Kyiv för att skydda regeringskvarteret är talande för Kuchmas beroendeställning till Donetsk-klanerna och förlorade kontroll över majoriteten av säkerhetsapparaten (Kuzio, 2016, p. 108).

Kuchma som nomenklatura

En tredje identitet som Kuchma kunde ha använt sig av för stacking är hans bakgrund som en del av sovjetunionens nomenklatura (Kuzio, 2016, p. 91). Vad som talar emot effektiv stacking efter lojalitet och status från sovjettiden är dels att många från nomenklaturen, likt Kuchma själv, organiserat sig i rivaliserande klaner (Minakov, 2019, pp. 234-237). Vidare borde ålderskraven på anställda inom bland annat Berkut och Alfa innebära att få inom säkerhetsstyrkorna skulle känna någon större lojalitet till en politisk elit i ett politiskt system som inte funnits på över tio år (Kuzio, 2000, pp. 32-34).

Sammanfattning av stacking

I litteraturen finns det inte mycket som stödjer att Kuchma lyckats använda stacking på ett effektivt sätt för att säkerställa dess lojalitet under den orangea revolutionen. Problem så som Dnipropetovsk-klanens svaga identitet och säkerhetsstyrkornas motstånd till Yanukovych och Donetsk-klanen gör det svårt att kombinera Kuchma och Yanukovych identitet.

Orangea revolutionen och säkerhetsstyrkornas agerande

När vi nu har bättre kunskap om förutsättningarna hos den ukrainska säkerhetsapparaten innan den orangea revolutionen kommer säkerhetsstyrkornas agerande studeras. Frågan är inte huruvida desertering och ordervägran skedde, då vi redan vet att så är fallet. Istället kommer händelseförloppet främst användas som empiri för efterföljande diskussion och värdering av teori och förklaringsmodellens applicerbarhet.

Respons och försök till repression

För att säkerhetsstyrkor ska kunna desertera och vägra order behöver regimen först ha försökt använda sig av våld för att stävja det civila motståndet. Frågan om våldsanvändning ledde till konflikt inom regimen, där Kuchma var mer försiktig än vad Yanukovych och Donetsk-klanerna önskade. Vidare var toppskiktet inom ukrainsk säkerhetspolitik, så som SBU:s chef Smehsko, väldigt kritiska mot förslag om våldsanvändning (Kuzio, 2016, pp. 111-112). Flera uppmärksammade fall av våldsanvändning mot oppositionen skedde innan presidentvalet, så som upprepade mordförsök på Yuschenko (Kuzio, 2016, p. 102). Under den orangea revolutionen skickade Kuchma 17 000 lojala MVS-förband från Krim och Donetsk till Kyiv. Den 28e november försökte Kuchma bryta upp demonstrationerna med hjälp av MVS-förbanden från östra Ukraina men blev hejdad när ZSU och SBU varnade MVS-befäl att militär och SBU-förband skulle sättas in för att skydda demonstranterna (Kuzio, 2016, pp. 108-110). Yanukovych och hans allierade försökte vid upprepade tillfällen använda sig av provokatörer för att tvinga fram hårdare tag från Kuchma, däribland ett försök i trans-karpatien som avvärjdes av lokala Berkut- och Sokilstyrkor som ordervägrade (Kuzio, 2016, pp. 103-104).

Desertering och ordervägran hos säkerhetsstyrkorna

Som diskuterat under fallstudiens gång drabbades den ukrainska säkerhetsapparaten av desertering och avhopp under den orangea revolutionen. Hur desertering och ordervägran tog sig uttryck skilde sig däremot mellan olika delar av säkerhetsapparaten. Av de organisationer

som den här fallstudien har fokuserat på stod stora delar av SBU och ZSU på oppositionens sida, medan lojaliteten inom MVS var mer blandad. Gränstrupperna spelade ingen betydande roll i händelseförloppet.

SBU

SBU:s roll under den orangea revolutionen har blivit uppmärksammas då stora delar av SBU tog avstånd från Kuchma och samarbetade med oppositionen. SBU, tillsammans med GUR, ska ha spionerat på Kuchma och Yanukovych för att få reda på hur de planerade att hantera demonstrationerna. Informationen SBU och GUR samlade delades sedan med oppositionsledare som Tymoshenko för att undvika konfrontationer mellan demonstranter och MVS-förband (Kuzio, 2016, p. 110). Som tidigare nämnt var SBU:s högsta chef Smeshko en hård motståndare till såväl våldsanvändning som Yanukovych som person. SBU misstänks också ha varit involverade i läckorna från Kuchma och Yanukovych som landade i media och Yuschenkos händer, däribland ljudupptagningar där valfusk diskuteras (Kuzio, 2016, p. 103) (Kuzio, 2016, p. 462)².

ZSU

Det ukrainska försvaret spelade en avgörande roll under den orangea revolutionen, framförallt som motpol till MVS-förbanden från Krim och Donetsk. Delar av försvarets ledning ska ha gett inofficiella löften till demonstrantledningen att de var villiga att försvara demonstranterna från MVS. Enligt Tymoshenko var en stor anledning till att försöket att sätta in MVS-förband mot demonstranter den 28e november misslyckades att general Petruk, ukrainska marktruppernas befälhavare, ringde till en MVS-topp och varnade att armén skulle kliva mellan för att försvara demonstranterna om MVS-förbanden inte avbröt sin marsch (Kuzio, 2016, pp. 107-111).

MVS

Säkerhetsstyrkorna under MVS:s agerande under den orangea revolutionen var mer varierat än hos andra delar av säkerhetsapparaten. Regionaliseringen av Berkut och Sokil, samt den halv-kommersiella rollen hos DOS och Tytan, gör det svårt att bedöma säkerhetsstyrkorna under MVS som en helhet. Som tidigare nämnt valde Kuchma att skicka efter Berkut-, Sokil- och Tytan-styrkor från Krim och Donetsk för att skydda presidentadministrationen. Drygt 17 000 trupper ska ha flyttats till Kyiv. Det var också med MVS-styrkorna från östra Ukraina som Kuchma försökte bryta upp demonstrationerna tills ZSU och SBU ingrep (Kuzio, 2016, pp. 108-110). Samtidigt som MVS-trupperna från Krim och Donetsk stod lojala med regimen var

det flera inom MVS som deserterade till oppositionen eller ordervägrade. Demonstranterna och oppositionen ska även ha haft liknande kontakt med högt uppsatta inom MVS som de hade med SBU för att säkerställa stöd ifall regimtrogna förband och demonstranterna skulle drabba samman (Kuzio, 2016, p. 107).

Gränstrupperna

Den enda delen av den ukrainska säkerhetsapparaten som inte involverades i den orangea revolutionen var gränstrupperna. Det finns således inte mycket att säga om deras eventuella lojalitet till regimen, då de aldrig fick någon chans att desertera. Det finns heller ingen empiri som pekar på att gränstruppernas ledning försökte beblanda sig i den orangea revolutionen.

Diskussion och värdering av den teoretiska förklaringsmodellen

Centralisering

Stödet för hypotesen att presidenten och den exekutiva makten skulle ha låg kontroll över säkerhetsapparaten var lågt i empirin. ZSU var den enda delen av säkerhetsapparaten som hade ett fungerande system för legislativ kontroll. Övriga organisationer inom säkerhetsapparaten löd antingen under presidenten eller regeringen.

En möjlig anledning till varför hypotesen fick lågt stöd i förhållande till centralisering kan vara att Ukraina hade ett unikt system för att vara en CA med hög exekutiv kontroll. Relativt hög exekutiv kontroll var ett gemensamt drag hos forna sovjetrepubliker under 90-talet, och medan vissa stater har lyckats reformera sig bort från starka presidentposter, så som baltstaterna, har majoriteten av de forna sovjetrepublikerna fortfarande politiska system som ger stor kontroll över statsapparaten till presidenten. Den starka presidentiella kontrollen har i vissa fall utvecklats till en "super-presidentialism", som i Vitryssland och Ryssland, medan andra stater fortfarande har delvis fungerande legislativ kontroll, som i Ukraina och Georgien (Levitsky & Way, 2010, pp. 183-228). Vidare fallstudier som undersöker andra fall av desertering bland säkerhetsstyrkor skulle kunna klargöra om det svaga stödet beror på fallspecifika egenheter eller någon annan anledning.

En alternativ förklaring till varför centraliseringen av säkerhetsapparaten i Ukraina inte överensstämmer med hypotesen är att fallstudien har undersökt lagstiftning och inte "faktisk" kontroll. En alternativ operationalisering, så som hur central presidenten var i

säkerhetsapparaten befälsordning, hade kanske bättre fångat upp centralisering. Det är förstås väldigt svårt att operationalisera faktisk kontroll utan att tautologier uppstår, men för framtida studier vore det intressant att söka efter en bättre operationalisering av centralisering.

Specialisering

Till skillnad från centralisering stämde specialisering väl överens med hypotesen. Den ukrainska säkerhetsapparaten hade flera överlappande organisationer som delade ansvarsområden och hade liknande förmågor och kapacitet.

En intressant observation är att specialiseringen inom säkerhetsapparaten blev lägre under Kuchmas tid som president. Kuchma flyttade resurser från ZSU till väpnade styrkor med svagare legislativ kontroll, framförallt till säkerhetsstyrkorna under MVS. Då fragmentering av säkerhetsapparaten har visat sig ha en uppsjö av negativa effekter, så som ökad risk för desertering och ordervägran, vore det av stort intresse att förstå varför säkerhetsapparaten ges en ineffektiv struktur. I Kuchmas fall skulle fragmenteringen av säkerhetsapparaten och den låga specialiseringen kunna vara ett resultat av Kuchmas försök att kringgå den legislativa kontrollen av ZSU. Flera möjliga förklaringar kopplade till Ukrainas regimtyp skulle kunna förklara varför Kuchma fragmenterade säkerhetsapparaten och prioriterade vissa organisationer inom säkerhetsapparaten över andra. Exempelvis hade SBU och MVS, och till viss del även gränsstyrkorna, ansvarsområden och kapacitet som var nödvändig att kontrollera för upprätthållandet av organiserad korruption och samarbeten med organiserad brottslighet (Petrov, 2007, p. 87) (Kuzio, 2000, p. 34) (Kaul, 2021, pp. 463-464). Kontroll över upprättandet av nya säkerhetsstyrkor och fördelning av topposter ger även presidenten mer utrymme för att stacka säkerhetsapparaten på ett fördelaktigt sätt (Polyakov, 2005, p. 7). En större studie som utforskar om fragmentering av säkerhetsstyrkor har en rationell förklaring skulle vara ett möjligt steg för att bygga vidare på fallstudien.

Formalisering

I organic theory ingår även antaganden om formalisering, som i en organic structure bör vara låg. Problemen med att operationalisera och undersöka formalisering har diskuterats tidigare i uppsatsen och formalisering har därför inte undersökts i fallstudien. En analys som använder sig av bättre lämpad empiri, som intervjuer, eller en kompletterande teori skulle kunna ge ett bättre svar på om säkerhetsapparater i en CA har lägre formalisering än i andra regimtyper.

Stacking

Stacking inom den ukrainska säkerhetsapparaten tycks också stämma överens med tesen. Flera faktorer talar för att Kuchma hade en svag bas att bygga stacking från, bland annat Dnipropetovsk-klanernas splittrade identitet. Vidare tillhörde Kuchma och Yanukovych rivaliserade klansystem, vilket vidare minskar sannolikheten för att stacking hade varit ett effektivt verktyg för att säkra lojalitet till båda två.

Stackings plats i den teoretiska förklaringsmodellen är som möjlig förklaring till avvikande fall. Ett gott exempel är Euromaidan-demonstrationerna i Ukraina 2013–2014, där säkerhetsstyrkorna stod lojala till Yanukovych. Den återkommande förklaringen i litteraturen är att Yanukovych hade ersatt så gott som hela säkerhetsapparatsens toppskikt med lojala medlemmar från Donetsk-klanerna, kraftigt överdimensionerat MVS- och SBU-förband från östra Ukraina samt tillåtit massiv infiltration av säkerhetsapparaten från FSB och Ryssland (Kuzio, 2012, pp. 564-565). Fler fallstudier av civilt motstånd och säkerhetsstyrkornas tendens att desertera efter en liknande teoretisk modell skulle behövas för att bygga vidare på teorin och bättre förstå hur stacking påverkar sannolikheten för desertering och ordervägran bland säkerhetsstyrkor vid fredligt civilt motstånd.

Värdering av den teoretiska förklaringsmodellen

Uppsatsens syfte har varit att pröva SCT som en möjlig förklaring till varför säkerhetsapparaten antar en struktur som ökar risken för desertering vid civilt motstånd. Uppsatsens frågeställning, *”Kan säkerhetsstyrkor i regimer som klassificeras som competitive authoritarian vara mer sannolika att drabbas av desertering och/eller ordervägran vid fredligt civilt motstånd än säkerhetsstyrkor i renodlade autokratier?”*, ställer sig frågan om regimtyp kan vara en möjlig förklaring.

Det är svårt att ge ett entydigt svar om hur väl förklaringsmodellen står sig. Fallstudien finner att Ukrainas säkerhetsapparat vid den orangea revolutionen i stort stämde överens med hypoteserna om vilken struktur en säkerhetsapparat i en CA borde anta. Vidare finns intressanta observationer i Kuchmas regims försök till att kontrollera säkerhetsapparaten, så som förflyttningen av resurser från ZSU som hade relativt hög legislativ kontroll till andra delar av säkerhetsapparaten som löd under det exekutiva. Fragmentering av säkerhetstjänsten som ett

resultat av regimens försök att centralisera säkerhetsapparaten i ett politiskt system med delvis fungerande legislativ kontroll är ett intressant fynd som skulle kunna utvecklas för att koppla regimtyp till förändringar i säkerhetsapparaten struktur.

Samtidigt är det flera delar av den teoretiska förklaringsmodellen som inte har utforskats. Vidare forskning skulle bland annat behöva förklara hur relationen mellan regimen och andra politiska stake-holders ser ut, exempelvis genom att undersöka hur stake-holders försvarar sitt politiska inflytande från en autokratiserande regim. Det finns även goda skäl att ständigt gå tillbaka till den teoretiska förklaringsmodellen för att värdera alternativa metoder för tillämpning av SCT på säkerhetsapparater.

En annan intressant diskussion som uppstår är hur vi ska förstå regimer som har en "unfit" struktur på säkerhetsapparaten. Exempelvis finns stora överlapp i Rysslands säkerhetsapparat samtidigt som Ryssland otvetydigt skulle klassificeras som en autokrati. Det finns möjliga förklaringar från SCT, som alternativa contingencies och tröghet i strukturanpassning, som skulle kunna utforskas. Alternativt kan vi ställa frågor om hur väl definitioner av regimtyper, som i regel fokuserar på observerbara utfall, faktiskt beskriver olika politiska system. Exempelvis klassificerade Levitsky och Way Ukraina som en demokrati under Yuschenko, trots att det politiska systemet med klaner och informella institutioner fortsatt. Applicering av SCT på den bredare forskningen om CA skulle potentiellt kunna förklara varför många stater antingen fastnar i CA eller drabbas av "återfall".

Sammanfattning och avslutande diskussion

I den här uppsatsen har en potentiell förklaring till desertering hos säkerhetsstyrkor vid civilt motstånd utforskats. Uppsatsens frågeställning, "*Kan säkerhetsstyrkor i regimer som klassificeras som competitive authoritarian vara mer sannolika att drabbas av desertering och/eller ordervägran vid fredligt civilt motstånd än säkerhetsstyrkor i renodlade autokratier?*", var tänkt att bygga vidare på den tidigare forskningen på området. En teoretisk förklaringsmodell utifrån structural contingency theory har använts för att besvara frågeställningen och knyta ihop regimtyp, organisationsstruktur och sannolikheten för desertering vid civilt motstånd. Från teorin har sedan två hypoteser formulerats som prövats på en fallstudie av den orangea revolutionen i Ukraina.

Hypoteserna finner visst stöd, men överlag är det svårt att dra några slutsatser från fallstudien. Brist på empiri som lämpar sig för en kvalitativ studie av forskningsproblemet gör det svårt att operationalisera organisationsstrukturella drag på ett sätt som fångar upp säkerhetsapparatsens centralisering, specialisering och formalisering. Vidare är det svårt att argumentera för något orsakssamband går att tyda mellan regimtyp, organisationsstruktur och agerande vid civilt motstånd. Samtidigt ger fallstudien nya insikter om säkerhetsapparatsens organisation som skulle kunna utvecklas för att pröva potentiella orsakssamband. Det mest lovande fyndet är att säkerhetsstyrkorna blev mindre specialiserade och säkerhetsapparaten som helhet mer fragmenterad under Kuchmas tid som president. Då ingen positiv effekt av hög fragmentering och låg specialisering presenteras i tidigare forskning skulle framtida studier kunna bygga vidare på uppsatsen genom att undersöka eventuella drivkrafter bakom fragmentering av säkerhetsapparaten. Mer forskning skulle också behövas för att bedöma om SCT går att applicera inom underrättelseanalys och övrig statsvetenskap. Studier som prövar mindre beståndsdelar av SCT eller alternativa contingencies skulle behövas för att nå en bedömning av teorin förklaringskraft.

Sammanfattningsvis ger fallstudien inget tydligt svar på frågeställningen, *”Kan säkerhetsstyrkor i regimer som klassificeras som competitive authoritarian vara mer sannolika att drabbas av desertering och/eller ordervägran vid fredligt civilt motstånd än säkerhetsstyrkor i renodlade autokratier?”*. Enligt den teoretiska förklaringsmodellen är svaret ja, och fallstudien stämmer relativt väl överens med operationaliseringen av teorin. Samtidigt ger fallstudien inga svar om orsakssamband, vilket gör det väldigt svårt att argumentera för att några slutsatser om regimtypens eventuella påverkan på desertering hos säkerhetsstyrkor kan dras. Bidrag till forskningen får istället ses som teoriutvecklande och som en grund för vidare forskning som vill använda sig av SCT inom underrättelseanalys.

Litteraturförteckning

- Åslund, A. & McFaul, M., 2006. Introduction: Perspectives on the Orange Revolution. i: A. Åslund & M. McFaul, red. *Revolution in Orange: The Origins of Ukraine's Democratic Breakthrough*. Washington, D.C., USA: Carneige Endowment for International Peace, pp. 1-8.
- Allen, N. & Brooks, R., 2023. Unpacking "Stacking": Researching Political Identity and Regime Security in Armed Forces. *Armed Forces & Society*, 49(1), pp. 207-227.
- Böhmelt, T. & Pilster, U., 2015. The Impact of Institutional Coup-Proofing on Coup Attempts and Coup Outcomes. *International Interactions*, 41(1), pp. 158-182.
- Beissinger, M. R., 2011. Mechanisms of Maidan: The Structure of Contingency in the Making of the Orange Revolution. *Mobilization: An International Journal*, 16(1), pp. 25-43.
- Dahl, M., 2016. *Military Defection How coup-proofing strategies increase the likelihood of military defection*, Oslo, Norge: PRIO Policy Brief.
- Donaldson, L., 2001. *The Contingency Theory of Organizations*. Thousand Oaks, CA, USA: SAGE Publications, Inc..
- Grytsenko, A., 2000. *Civil-Military Relations in Ukraine: On the Way From Form to Substance*, Kyiv, Ukraina: NATO Fellowship Programme.
- Karatnycky, A., 2005. Ukraine's Orange Revolution. *Foreign Affairs*, March/April.
- Kaul, E. C., 2021. From Orange to Red: Why the Security Services of Ukraine Changed the Approach to Handling Protests from 2004 to 2014. *East European Politics and Societies and Cultures*, 35(2), pp. 460-492.
- Kuzio, T., 2000. The Non-Military Security Forces of Ukraine. *The Journal of Slavic Military Studies*, 13(4), pp. 29-56.
- Kuzio, T., 2005. Regime type and politics in Ukraine under Kuchma. *Communist and Post-Communist Studies*, 38(1), pp. 167-190.
- Kuzio, T., 2007. Oligarchs, Tapes and Oranges: 'Kuchmagate' to the Orange Revolution. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 23(1), pp. 30-56.
- Kuzio, T., 2012. Russianization of Ukrainian National Security Policy under Viktor Yanukovich. *The Journal of Slavic Military Studies*, 25(4), pp. 558-581.
- Kuzio, T., 2016. The Orange and Euromaidan Revolutions: Theoretical and Comparative Perspectives. *Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal*, 2(1), pp. 91-115.
- Kuzio, T., 2016. Ukraine: KGB to Security Service of Ukraine (SBU). i: B. D. G. & J. M. Nyce, red. *The Handbook of European Intelligence Cultures*. Lanham, Maryland, USA & London, UK: Rowman & Littlefield, pp. 461-476.

- Levitsky, S. & Way, L. A., 2002. Elections Without Democracy: The Rise of Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 13(2), pp. 51-65.
- Levitsky, S. & Way, L. A., 2010. *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes After the Cold War*. New York, NY, USA: Cambridge University Press.
- Levitsky, S. & Way, L. A., 2020. The New Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 31(1), pp. 51-65.
- Lutscher, P. M., 2016. The More Fragmented the Better?—The Impact of Armed Forces Structure on Defection during Nonviolent Popular Uprisings. *International Interactions*, 42(2), pp. 350-375.
- Makara, M., 2013. Coup-Proofing, Military Defection, and the Arab Spring. *Democracy and Security*, 9(4), pp. 334-359.
- McFaul, M., 2006. Conclusion: The Orange Revolution in a Comparative Perspective. i: A. Åslund & M. McFaul, red. *Revolution in Orange: The Origins of Ukraine's Democratic Breakthrough*. Washington, D.C., USA: Carnegie Endowment for International Peace, pp. 165-198.
- Minakov, M., 2019. Republic of Clans: The evolution of the Ukrainian political system. i: B. Magyar, red. *Stubborn Structures: Reconceptualizing Post-Communist Regimes*. Budapest, Ungern: CEU Press.
- Mychajlyszyn, N., 2002. Civil-Military Relations in Post-Soviet Ukraine: Implications for Domestic and Regional Security. *Armed Forces & Society*, 28(3), pp. 455-479.
- Nepstad, S. E., 2011. *Nonviolent Revolutions: Civil Resistance in the Late 20th Century*. New York City, NY. USA: Oxford University Press.
- Nepstad, S. E., 2013. Mutiny and nonviolence in the Arab Spring: Exploring military defections and loyalty in Egypt, Bahrain, and Syria. *Journal of Peace Research*, 50(3), pp. 337-349.
- Petrov, O., 2007. *Political and Budgetary Oversight of the Ukrainian Intelligence Community: Processes, Problems and Prospects for Reform*, Monterey, CA, USA: Naval Postgraduate School.
- Pilster, U. & Böhmelt, T., 2011. Coup-Proofing and Military Effectiveness in Interstate Wars, 1967–99. *Conflict Management and Peace Science*, 28(4), pp. 331-350.
- Pion-Berlin, D., Esparza, D. & Grisham, K., 2014. Staying Quartered: Civilian Uprisings and Military Disobedience in the Twenty-First Century. *Comparative Political Studies*, 47(2), pp. 230-259.

Polyakov, L., 2005. *An Analytical Overview of Democratic Oversight and Governance of the Defence and Security Sector in Ukraine*, Genève, Schweiz: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces.

Stephan, M. J. & Chenoweth, E., 2008. Why Civil Resistance Works: The Strategic Logic of Nonviolent Conflict. *International Security*, 33(1), pp. 7-44.

Sutton, J., Butcher, C. R. & Svensson, I., 2014. Explaining political jiu-jitsu: Institution-building and the outcomes of regime violence against unarmed protests. *Journal of Peace Research*, 51(5), pp. 559-573.

Way, L. A., 2005. Kuchma's Failed Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 16(2), pp. 131-145.

Way, L. A., 2016. *Pluralism by Default: Weak Autocrats and the Rise of Competitive Politics*. Baltimore, USA: Johns Hopkins University Press.